

Röster i Medelpad

Studiehandledning

av Peter Degerman

Inledning

Detta är en studiehandledning till *Röster i Medelpad*, en antologi av Peter Degerman, En bok för alla 2002.

För *Röster i Medelpad* gäller, liksom för de övriga landskapsantologierna i En bok för alla serie, att redaktören gjort ett personligt urval av texter. *Röster i Medelpad* innehåller över trettio texter varav ett par är upptecknade och saknar namngiven författare: Majoriteten av texterna är skönlitterära, men här finns också facklitterära texter, ett brev skrivet på mål och till och med ett notpartitur, Anders Olof Olssons *Senpolska från Grundsjön*.

Målsättningen med ett sådant urval är att ge en så rik och varierad bild av landskapet som möjligt. Texterna är inte ordnade efter något uppenbart mönster, röster från olika tidsepoker och olika geografiska platser ljuder bredvid varandra på att närmast slumpmässigt, associativtvis. Ändå kan man dela in antologin in i olika block, något som ligger till grund för den här studiehandlingen. Läst på det sättet kan *Röster i Medelpad*, tillsammans med studiehandledning och de texter som fritt väljs med utgångspunkt från antologins författare, användas som utgångspunkt för diskussioner.

Studiehandlingens arbetsgång bör ses som ett förslag och inte något att slaviskt följa, varje studiecirkel botaniserar naturligtvis fritt i de litterära marker som är Medelpad.

Omslagsbild: Det rekonstruerade pörtet i Hjältanstorp,
teckning av Maria Blomberg, Hjältanstorp

Första sammankomsten

Introduktion; ett övergripande perspektiv.

- Inled gärna cirkeln genom att i samband med presentationen av medlemmarna också inventera vilka kunskaper om Medelpad som var och en har. Vad vet ni om landskapet och dess författare? Vad förväntar ni er av studie-cirkeln och vilka beslut hoppas ni uppnå?
- Bläddra igenom boken tillsammans och se efter om ni kan hitta andra övergripande strukturer än de som föreslås i den här arbetsgången. Ta också en titt på de biografiska noterna i slutet av boken och fundera över vilka andra texter av de aktuella författarna som kan vara av intresse. Finns det andra förslag till läsning i gruppen? Finns det cirkeldeltagare som är specialintresserade av vissa områden? Kanske finns där någon som i synnerhet vill läsa om sågverksepoken, om arkitektur, om en särskild författare, etc.

Planera för sammankomsterna genom att dela ut olika läsuppdrag, läsningar som sedan kan redovisa av 2-4 deltagare vid sammankomsterna.

- Använd bokens förord för en mer allmän, övergripande diskussion om landskapet och litteraturen. Vad sägs om det historiska perspektivet i förhållande till det nutida? Varför associeras Norrland och den norrländska kulturen ofta med någonting förgånget, passerat och i vissa fall också "förlegat"? Är idén om en särskild västernorrländsk eller medelpadsk litteratur förlegad?
- Exempel på text att diskutera i sammanhanget: Po Tidholms artikel *Vid gränsen* i tidskriften *Provins* 2000: 1

Andra sammankomsten

Från äldsta tid

- Använd Ludvig Nordströms och Selma Lagerlöfs texter som utgångspunkt för en diskussion omkring det Medelpad som en gång var. Jämför också med N.P Ödmans text.
- Förutom sågverksepoken var senare delen av järnåldern en guldålder för landskapet. Läs Degermans text om ekorren Ratatosk och jämför den med

Lagerlöfs skildring av landskapet. Läs också Bladhs text som utgångspunkt för en historisk exkursion.

- Sök litteratur som berör landskapets forntid. Besök Sundvalls museums permanenta utställning om Hövdingen i Högom eller gör utflykter till de fyndplatser som finns i Sundvalls omgivning och som beskrivs i Bladhs text.
- I sin text skriver Bladh apropå Linnés resa genom landskapet att det "var då som nu framför allt ett landskap att passera". Hur stämmer det överens med cirkeldeltagarnas syn på landskapet. Bladh avslutar vidare sin text: "Inringat av de möjligen mer självmedvetna landskapen Hälsingland, Ångermanland och Jämtland tycks Medelpad för det mesta ha fört en tillbaka-dragen, halvt anonym tillvaro, helt i enlighet med att vara ett landets minsta landskap". Kan man se en sådan syn på landsändan avspeglad i litteraturen, i poesin, prosan eller den folkliga diktningen?
- Livet i finnskogarna är en viktig del av Medelpads kulturhistoria. Sök gärna upp skriften om svedjefinnarnas arbete och liv under 300 år av Anders Ahlmark och gör en sammanfattning av befolkningsgruppens historia. Läs också följande texter ur Edgar Lycksells *Tre byar på Stöde Finnskog*:

Boskapskötsel: Djurhållningen var en sorts försäkring eller buffert mot den alltid hotande svälten. Hade man tillräckligt med djur så kunde man överleva vintern även om det blev missväxt. Förvånande är emellertid att man väldigt snabbt efter nedsättandet hade så stora kreatursbesättningar. Ett finntorp kunde snart ha fler nötkreatur än vad som fanns på en bondgård nere i dalgången. Dessutom hade husfinnarna (på gården boende arbetarfamiljer) på finngårdarna ofta någon egen ko eller två.

Sommartid hade kreaturen gott om bete i de vida skogarna, där de strövade omkring i full frihet. Problemet var vinterfodret, som måste skrapas ihop från lövsly, ängar och myrar varje sommar.

I en boskapslängd från Stöde år 1621 finns hos storbonden Ingemar Jönsson nere i Kärfsta 1 häst, 13 kor, 3 kvigor, 1 stut, 2 bockar, 10 getter, 4 svin, ett utsäde om 5 tunnor i åker och 3 fjärdingar utsäde i svedjeråg. Som jämförelse har finngården Jöran Skytts på Gransjön 1 häst, 1 sto, 11 kor, 10 kvigor, 1 oxe, 1 stut, 15 får, 6 svin, 2 tunnor utsäde i åker och 3 tunnor utsäde i svedjeråg.

Finnarna tycks också ha klarat sig bra under missväxtår. Perioden 1630-1640 kom flera missväxtår i följd och man hade det mycket svårt i bondby-

arna nere i dalgångarna. Där minskade kreatursbesättningarna under den här perioden. Men på finnbyarna märktes inte alls en sådan minskning. Troligen hade man där större möjligheter att hitta alternativt vinterfoder om de odlade skördarna slog fel.

Boendet: På en etablerad finngård bodde förutom skattebonden själv och hans familj även s.k. husfinnar. Det var folk, som inte hade insynat egen mark men som bodde på gården för att mot arbete på gården få mat och husrum. Husfinnarna och deras familjer bodde ofta i egna stugor, hade några egna kreatur och fick ofta också själva svedja något mindre område.

Ett problem under 1600-talets första hälft, såväl för finngårdarna som för bönderna i dalgångarna, var lösfinnarna, folk som utnyttjade finnarnas erkända gästfrihet till det yttersta. De kom och reste efter behag, utan någon fast punkt i tillvaron.

Den första boningen på nyodlingen var troligen en enkel kåta eller en sorts hydda inredd under någon stor gran. Det första egentliga bostadshuset blev sedan ett s.k. pörte.

Pörtet var en knuttimrad rökstuga, d.v.s. röken från den murade ugnen i ena hörnet fick gå upp i taket i rummet för att sedan söka sig ut genom en lucka i innertaket till utrymmet under yttertaket och sedan ut genom en öppning vid nocken under några förlängda stockar i yttertaket eller genom en enkel skorsten i yttertaket. Detta uppvärmningssätt var mycket effektivt och röken var inte till något större besvär eftersom den var varm och lade sig uppe vid innertaket, bara ett par decimeter tjockt.

Det enda rummet var utan egentliga fönster, man hade i stället skjutluckor för att släppa in dagsljus och vädra ut rök. Sitt och sovplatserna var enkla britsar utefter väggarna. Man kunde också sova på golvet på halm- eller lövbäddar.

Hustypen rökstuga användes även för rian, där man torkade sina sädeskrävar, och för bastun, där man då och då badade av sig sot och svett. Rian och bastun var enklare byggda än pörtet, bl.a. var inte ugnen murad utan bestod av löst ihopfogade stenar. Ofta kombinerades användningen av en rökstuga så att den användes både som ria och som bastu, dock knappast samtidigt.

Så småningom övergav finnarna sina rökstugor och byggde knuttimrade enkel- eller parstugor av den typ som fanns i dalgångarna.

På gårdarna fanns utöver bostadshuset även ria, fähus, stall, loge, smedja och ofta också en separat bastu. Dessutom kunde finnas ytterligare bostadshus för eventuella husfinnar.

Det gamla pörtet

Källa: Ragnar Högbom

En beskrivning av ett pörte på Gransjön finns i ett brev skrivet av Paul Gradin i Wigge till hembygdsforskaren E. A. Granberg. Brevet är ett svar på en förfrågan i ett brev från Granberg om hur en gammal finnbastu såg ut.

Paul Gradin var född på Gransjön 1840 och ättling till de finska invandrare, som kom till Gransjön i början av 1600-talet.

Ragnar Högbom har skrivit av brevet och försökt stava så likt Gradin som möjligt. Brevskrivning var kanske inte Paul Gradins starka sida, brevet är på vissa ställen svårtolkat.

Så ger vi ordet till vår vän Paul Gradin.

Wigge den 9 september 1908

Min kära E.A. Granberg

Som hastigast får jag med några få ord giva svar på brevet rörande finska stugan, den är flyttad och ombyggd för många år sedan, men emedan min farfar föddes i nämnda stuga skall jag genom minnet försöka beskriva hur den var inrättad.

Han föddes där, farfar (Pål Nilsson), 1783 den 3 juni, byggnaden var omkring 15 alnar lång (9m), 10 alnar (6m) bred. Förstuga på ena ändan med ett litet cantor eller mjölkrum på andra ändan, en sängkammare omkring 9 alnar lång, 4 alnar bred, med ett litet fönster på gaveländan, 1 aln högt ungefär, 1 fot brett, och ett på vardera långsidan nästan 1 aln i fyrkant, höjden från golfet till väggbandet 3 alnar, intet innertak, öppet opp till kråppåsen, dessa voro höflade lika jämna i båda ändar.

Höjden från golfet opp till kråppåsen var nog väl 6 alnar, en låg dörr omkring X kvarter hög, tröskullen 1 fot.

Trovärket var klöft, täljt och hyvlats, takveden som måsan (mossan) och nävret låg på var även klöft.

Samt en stor grästensspis. Vägfasta bänkar efter väggarna att sitta på, de hade inte som nu höga darrar så varman strömmade ut när man öppnar darrren, den (värmen) hade de kvar upp med taket, inga järnspisar som gaf ifrån

sig några osunda ångor, inga brokiga tapeter som förgiftade luften, de blefo långlifade fast de bodde i dessa sina enkla pörten.

Deras första var nog basstuga som deras bostad.

Detta är i all korthet omtalat.

Paul Gradin

Relationer med svenskarna

Innan finnarna kom, var de vida skogsområdena i stort sett helt obebyggda men inte helt oanvända. Bönderna i dalgångarna använde bl.a. sjöar och vattendrag för det viktiga fisket och områdena närmast dalgångarna till sommarbete, ängs- och myrslätter. De finska invandrarna blev nu ett hot mot denna traditionella användning av allmänningarna, till råga på allt med stöd av kronan och kungen.

1612 ber Medelpads allmoge genom sin lagläsare Peder Månsson Kungl. Majt. att se till att finnarna blir bortskaffade. 1615 klagar stödebönderna till Kungl. Majt. att finnarna förtaga dem ”deras odalshävd både i slättermyrar, fiskevatn, näffwerlöft och annat deras utlagor och diurwohner”. I Stöde dombok 1616 kan vi läsa: ”de nykomne finner, som myckiet tränga in på böndernas gamla häfder, skola inte göra något åwerkie förrän thet rannsakat är om der finns något åboningsland, och först rälägges förrän the göra något bruk”. (Källa: Lars Ericsson)

Den långsamma hanteringen av räläggnings av nybyggena gav också upphov till många tvistigheter. Många gånger omfattade också nedsättningsbrevens oskäligt stora områden, baserade som de ofta var på muntliga uppgifter från personer med liten lokalkännedom. Marktvisterna var därför många, ibland hårdhänta och t.o.m. olagliga. Så berättas det t.ex. hur en finne blev frånstulen sitt nedsättningsbrev och sedan bortdriven från sitt nybygge.

Nu var det också en del bönder, som drog fördel av finnarnas ankomst. Man sålde helt enkelt en del av det man ansåg som sin mark till en nybyggarfinne. Och man var tämligen generös med vad man ansåg som ”sin” mark så det hände allt som oftast att man tog betalt även för en del av kronoallmänningen, som räknades in i det köpta området. Så småningom uppdagades att vissa bönder hade sålt av kronans skogar och köpen fick gå tillbaka. Den drabbade finnen fick i stället överta området direkt av kronan.

Även lösfinnarna gav upphov till en hel del stridigheter. De flyttade ofta från det ena stället till det andra och tog upp svedjor både här och där. Inte var de heller så noga var de svedjade, det kunde mycket väl bli på någon bondes mark. Detta beteende av lösfinnarna medförde att alla finnar fick dåligt rykte och anseende. Lösfinnarna var därför illa sedda även bland sina bofasta landsmän. Trots det fick de åtnjuta finnarnas stora gästfrihet.

Bönderna i dalgångarna hade ofta ont om bete på somrarna. Man utnyttjade skogarna närmast gårdarna för sommarbete, men de räckte inte till. En del fåbodbruk hade kommit igång och även här kunde konflikter med finnarna uppstå, eftersom man ansåg att finnarna utnyttjade fåbodens traditionella betesmarker.

Men bönderna drog också nytta av de nya inbyggarna på skogen just för sommarbetet. Man hyrde helt enkelt in sina ungdjur och får hos någon finne på skogen över sommaren mot lämplig betalning. På de avlägsna fåbodarna, som kunde ligga både tre och sex mil från hemmagården, kunde man också vidtala någon finngård i närheten av fåboden att mot betalning hjälpa fåbodstintorna med tyngre sysslor som att bygga stängsel, hugga ved, jaga björn eller söka efter bortsprungna djur. På så sätt slapp husbondfolket ta sig den långa vägen till fåboden.

Det finns sålunda exempel både på besvärliga, hårda och långvariga konflikter och strider och på en fredlig samvaro och ett samarbete till gagn och nytta för alla parter.

Tredje sammankomsten

Sundsvall förr och nu

- Ta Rådströms skildring av branden i Sundsvall som utgångspunkt för en undersökning av gamla Sundsvall. Leta rätt på litteratur om branden, studera gamla kartor och bilder från tiden.
- Oscar Anselm Nordström, Lubbe Nordströms far, berättar underhållanden om sina släktförhållanden i *Om småstadsstyran och företagsamhet*. Samtala kring texten. Kanske finns någon i studiegruppen som på ett liknande sätt kan redogöra för sina släktförhållanden.

- En annan, mer modern bild av Sundsvall ges i Emma Valls *Kattjakt*. Skiljer sig författarpseudonymen Valls Sundsvall från andra städer i deckarlitteraturen? Fördjupa gärna bilden av det moderna, brottsbelastade Medelpad genom att läsa andra böcker av samma författare

Övriga böcker av författarpseudonymen Emma Vall:

Stilla flyter än

Vänskapspakt

Änglavakt

Egna spår

Sabotage (ungdomsdeckare)

- Läs Ahlins *Under poppelträden* och försök få syn på det Sundsvall som där beskrivs. Hur förhåller sig staden i Ahlins skildring till staden som vi möter den hos Rådström och Vall?

Fjärde sammankomsten

Ahlins värld

- Ahlins ställning som svensk litterär kanon och hans betydelse som skildrare av Medelpad förklarar varför denna studiehandledning föreslår att en väsentlig del av studiecirkeln bör ägnas honom och hans texter. Dessutom finns det ett stort material omkring författarskapet som med fördel kan tas i anspråk. Börja gärna med att söka efter artiklar och böcker om Ahlin. Ge några i gruppen i uppdrag att läsa och redovisa Gunnel Ahlins initierade biografi *Lars Ahlin växer upp*.
- I flera texter som berör Ahlins författarskap betonas att hans Sundsvall är en "verklighetsmodell" som visar upp arketypiska livsformer på samma sätt som Birger Sjöbergs Lilla Paris, Hjalmar Bergmans Wadköping, Ludvig Nordströms Öbacka och Balzacs Paris. Av Gunnel Ahlins nyss nämnda biografi framgår att Ahlin ville gestalta Sundvallserfarenheterna som "idyller". Han omnämner dem som "glimtar från Lilla Paris" i anslutning till Birger Sjöberg och åberopar både Öbacka och Wadköping. Men hur går detta i så

fall ihop med den gängse bilden av Ahlin som en av våra största modernister? Återvänd till *Under poppelträden* och läs också någon av de andra berättelserna ur *Stora glömskan*, förslagsvis *På heligt rum*. Läs sedan en experimentellroman som begagnar sig av samma Sundsvallsbild: *Fromma mord*.

- Skaffa en heltäckande bild av Ahlins författarskap genom att dela ut läsopdrag i gruppen. Några läser den tidige Ahlin, förslagsvis *Tåbb med manifestet* eller novellsamlingen *Inga ögon väntar mig*, några läser från hans mellanperiod, *Kanelbiten* eller *Natt i marknadstältet*, och ytterligare några läser den sene Ahlin, *Sjätte munnen* eller *De sotarna, de sotarna*.

- Överkurs: Läs någon av Ahlins stora romaner jämsides med en litterär avhandling eller rapport som berör just den romanen, t ex Gunnar D Hanssons Nådens ordning om romanen *Fromma mord*, eller Christer Ekholms *Om om om romanen Om*.

Femte sammankomsten

Rockmusikens Sundsvall och folkmusikens Medelpad

- Inled med att läsa igenom de texter i antologin som ursprungligen är tänka att framföras till musik: *Män utan fruktan*, *Upprorsfanan i Sundsvall*, *Fel igen*, *Flottningsvisa från Ljungan*. Försök leta fram CD-skivan *Brända barn* och Gina Jacobis album *Det här är bara början* från 1992 och lyssna på låtarna *Män utan fruktan* respektive *Fel igen*. Tillför musiken texterna något väsentligt eller är det möjligt för dem att stå för sig själva som dikter?

- Jämför texterna *Män utan fruktan* och *Upprorsfanan i Sundsvall*. Båda kan sägas ge en bild av den politiska kulturen i Medelpad, den ena från 1980-talet, den andra från 1880-talet. Kan man utläsa något om utvecklingen i regionen genom dessa för sin tid typiska bilder?

- Sundsvalls rykte som ett av Sveriges viktigaste musikcentra har tilltagit under senare år. En ny generation rockmusiker har tagit över efter 80-talsbanden *Brända barn* och *Distinct*, framför allt representerade av de i flera sammanhang prisade *Thousand Dollar Playboys*, men också av folkrockbandet *Garmarna*. Lyssna på någon av Garmarnas album: *Vittrad*, 1994, *Guds spelemän*, 1996, *Vedergällningen*, 1999, eller *Hildegard von Bingen*, 2001.

Skaffa också en bild av folkmusiken i Medelpad genom att lyssna på mer traditionellt arrangerade folklåtar, t ex på albumet *Ung folkmusik i Medelpad*, utgiven av Medelpads spelmansförbund, 2000. Läs också boken *Visor och vissångare i Västra Medelpad* i urval och med kommentarer av Roland Tiger.

Sjätte sammankomsten

Vildhussen och Ragunda-katastrofen

- Tag reda på den historiska bakgrunden till den sk Ragunda-katastrofen, t ex med hjälp av Erik Blomquists *Indalsälven – en kraftkälla* utgiven av Indalsälvens regleringsförening i Östersund i samband med föreningens 50-årsjubileum 1970.
- Läs och samtala om de skönlitterära texter i antologin som berör katastrofen: Per Hallströms *Ett naturens uppror*, Maria Rieck-Müllers *En vägbrytare*, Lars Molins *Gedungens banemän*.
- Marie Rieck-Muller är en författare som tagits upp av litteraturforskare i vår tid som ett exempel på kvinnlig litteratur i Medelpad. Diskutera om det finns något specifikt ”kvinnligt” i Rieck-Müllers beskrivning av Vildhussen – i jämförelse med t ex Lars Molin – eller om dessa skillnader mer har med tidstypiska litterära uttryck att göra.

Sjunde sammankomsten

Sågverksepok och massaindustri

- Sågverksepoken är en period i Medelpads historia omöjlig att komma förbi. Under några årtionden stod landsändan i centrum för nationell och internationell tillväxt. Det var, som man brukar säga, ”där det hände”. Diskutera den bild av sågverksepoken som finns bland medlemmarna i gruppen. Sök gärna reda på historiska och kulturhistoriska texter som berör denna epok.

- Flottningen var en del av sågverksepokens arbetsliv som omgärdats med ett annat slags romantik än arbetet vid sågverken. Låt någon i gruppen läsa upp Olof Larssons *Flottningsvisa från Ljungan*. Samtala också omkring Hjalmar Höglunds *När flotten gick*. Kan man tala om ett romantiskt perspektiv i dessa dikter eller är det frågan om en strikt realistisk bild av livet vid älvarna?
- Arbetarrörelsens framväxt i regionen är intimt förknippad med sågverksepoken. Läs Kochs, Lindholms, Gustins och Östmans texter i antologin och samtala om vilken social och politisk bild av skeendena de ger.
- Sågverksepok gick över i massaindustrins tidevarv. Läs Birger Normans dikter om Fagervik och Gustaf Forsells *Taloljan*. Vad ges för litterär bild av industrialismen? Diskutera eventuella framtidsbilder.

Åttonde sammankomsten

Medelpad i den samtida litteraturen

- Kristina Sandberg är en av de yngre författare som kommit från Medelpad på senare år. Läs hennes berättelse *En het dag i juli* och jämför den gärna med Ingrid Anderssons *Dagar av väntan* från 1970-talet. Diskutera likheter och skillnader, mänskliga relationer, sociala sammanhang.
- Peter Kihlgård är i antologin representerad med en kort dialog som inte gör hans breda författarskap rättvisa. Läs Kihlgårds roman *Du har inte rätt att inte älska mig* som utspelar sig i Sundvall.
- Läs någon diktsamling från någon av de i dag verksamma poeterna från landskapet: Jan Wolf-Watz, Cicilia Littorin eller diktaren Mats Söderlund, som tyvärr inte finns representerad i antologin. Välj ut någon dikt som du tycker är särskilt intressant, gör en analys och förbered en uppläsning inför gruppen. Till hjälp för analysen kan du använda de arbetspunkter som finns listade på nästa sida.

Nionde sammankomsten

Det litterära landskapet i framtiden

• Återknyt till diskussionerna från första träffen. Hur ser du på litteraturens roll i landskapet i ett framtidsperspektiv? Har landskapen spelat ut sin roll eller borde den regionala identiteten snarare stärkas? Ta fasta på litteraturens möjligheter. Finns det någon litteratur som saknas i Medelpad och som borde finnas i framtiden? Finns det en viktig roman eller dikt som väntar på att bli skriven. Samtala om det som ni tycker är viktigt med Medelpad men som ännu inte fått något litterärt uttryck.

Förslag till arbetsgång vid diktanalys

1. Läs dikten flera gånger och åtminstone en gång högt.
2. Skriv ned din spontana uppfattning om vad dikten "handlar om".
3. Undersök om du kan få syn på några kontextuella sammanhang i texten. Vet du vem författaren är, koppla i så fall denna kunskap till din förståelse för dikten. Vet du vilken tidsepok dikten kommer ifrån, låt också detta bidra till din tolkning av dikten. Finns det särskilda ord eller uttryck som pekar på andra sammanhang utanför dikten som kan vara av betydelse för förståelsen av den?
4. Beskriv diktens uppbyggnad. Är formen fri eller bunden? Finns det tydlig puls, rytm?
5. Hur förhåller det sig med diktens subjekt? Finns det en tydlig röst som berättar fram dikten.
6. Beskriv diktens språk. Finns det bilder, symboler och liknelser i texten? Hur används i så fall dessa? Titta närmare på satsbyggnad, skiljetecken, radklyvningar, överklivningar, strofklyvningar m m.
7. Berätta hur du uppfattar vad dikten vill.

Övriga böcker i En bok för allas landskapsserie:

Röster i Blekinge (red Tommy Olofsson)
Röster i Bohuslän (red Ann Smith)
Röster i Dalarna (red Siv Hågård)
Röster i Dalsland (red Gunder Andersson & Lena S. Karlsson)
Röster från Gotland (red Magnus Ringgren)
Röster i Jämtland (red Carl-Göran Ekerwald)
Röster i Lappland (red Hans Anderson)
Röster i Medelpad (red Peter Degerman)
Röster i Norrbotten (red Britt Söderholm-Hellström)
Röster i Närke (red Hans Lagerberg)
Röster i Skåne (red Daniel Hjorth)
Röster i Småland (red Per Gustavsson & Karl Lindqvist)
Röster i Stockholm (red Heidi von Born)
Röster i Sörmland (red Håkan Boström)
Röster i Uppland (red Göran Palm)
Röster i Värmland (red Bengt Hallgren)
Röster i Västmanland (red Per Helge)
Röster i Ångermanland (red Jan Wolf-Watz)
Röster i Östergötland (red Göran Hassler)

Röster i Medelpad – Studiehandedning

© Peter Degerman och

En bok för alla 2003

ISBN 91-7221-291-8

En bok för alla

Box 2175, 103 14 Stockholm

Tel: 08 - 545 222 40 Fax: 08 - 545 222 59

www.ebfa.se